

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr, negyed évre 1 frt 25 kr. — Községeknek, körjegyzőknek és tanítóknak 4 frt.

Egyes szám ára 10 kr.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Társzerkesztő: Dr. Dudek János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-ut.

Hirdetési árak: Egy háromszámos petitsor ára 8 kr.

Többszöri közlésnél kedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szög 1 frt 30 kr, minden további megkezdett 100 szög után 1 frttal több.

A polgári anyakönyvvezetők és díjazásuk Nyitra megyében.

A legújabb belügyminiszterileg helybenhagyott tervezet Nyitra megyében a következő érdekes adatokat tartalmazza, melyeket lehetőleg körülmenyesen akarunk ismertetni.

A kerületekben jobbra a községi és körjegyzők lesznek az új civil-papok, kivéve a következő városokat és körjegyzőségeket: **Nyitra** akv. (= anyakönyvvezető) Kostyál Pál polgármester, segédakv. Faschler Ferenc. (14102 lakos). **Érsekújvár** akv. Paulusz Ignác polg. m., segédakv. Kukan Mihály v. tanácsos (11299 lakos). **Szokolca** akv. Oswald János polg. m., segédakv. Mitták Rezső v. tanács. (4926 lakos). **Nagy-Emöke:** Steczik Ferenc közs. tanító. **Vág-Vecse:** Kovács Endre áll. népisk. tanító. **Galgócon:** Szuhány Nándor nyug. albiró, segédakv. Szvoboda Károly közs. jegyző. **Verbő:** Bobok Géza közs. bíró. **Csitáron:** Pázmány Emil áll. tanító. **Nemes-Jácon:** Diószeghy Lajos kerületi erdőgondnok (!). **Sárfő:** Rak Nándor adóvégrehajtó (!). **Nyitra-Zsámbokrét:** Ghéczy Aurél szolgabíró. **Ó-Széplakon:** Dierer Henrik nyitravölgyi gazd. egyesület titkára. **Privigyé:** Brestyánszky Kálmán községi bíró. **Tuzsina:** Steinhübel János községi albiró(!). **Hradecen:** a kinevezendő ottani áll. tanító. **Lestyén:** Szpevár János áll. vándortanító.

Az anyakönyvvezetők díjazása. Nyitra, Érsekújvár és Szokolca város anyakönyvvezetői, valamint segédek, az eddigi plebánus anyakönyvvezetők példájára, nem kapnak semmit, csak a kiállítási díjakat, míg a többiek ezen kívül még külön évi tiszteletdíjat huznak és pedig: **100 forintnyi tiszteletdíjat** kapnak ezen 2500 lakosnál kisebb kerületek: az assakürthi, cabaji, alsó-elefánthi, nagy-emökei, lapás-gyarmathi, tormosi, bánkeszti, nagy-kéri, egyháznagyszeghi, szent-mihályuri, sempthei, tornóci, vágvecsei, pattai, lakácsi, újvároskai, felső-zéleli, pobedini, szent-kereszt, drahóci, veszelei, lopassói, jókeői, csácsói, dojtói, stepanói, sasvári, csárii, szottinai, hlubokai, brockói, kopcsányi, péterfalvi, radosóci, szent-istvánfalvi, unini, vradisti, chropói, bajnai, csitári, nemes-jáci, nagy-bodoki, korosi, ludányi, pereszlényi, radosnai, sárfői, nagy-ripenyi, tavarnoki, nyitra-zsámbokrét, sissói, ó-széplaki, német-prónai, bajmóci, divéki, hradeci, rudnói, lestényi anyakönyvvezetők. Összesen évi 5800 frt.

150 frtnyi tiszteletdíjjal: (2500—3500 lakossal bíró körjegyzőségek): Egerszegh, Ghymes, Kis-Hind, Pográny, Ujlak, Üzbégh, Komjáth, Soponya, Felső-Attrak, Udvarnok, Alsó Récsény, Kis-Baáb, Vörösvár, Karkóc, Csejthe, Podola, Krakován, Hradék, Banka, Nagy-Kosztolány, Vittene, Turóluka, Szenic, Korlátkeő, Egbell, Kutti, Prasic, Chinorán,

Nagy-Bélic, Dvornik, Nagy-Bossány, Tökés-Ujfalu, Tuzsina, Gajdel, Nedozer, Novák, Nagy-Csauca községi és ker. anyakönyvvezetők. Összesen évi 5550 frt.

200 frtnyi tiszteletdíjjal: (3500—4500 lakossal bíró kerületek): Nagy-Cétény, Ivánka (3404 lakos), Úrmény, Tótmegyer, Csornok, Negyed, Magyar-Soók, Moconok, Kosztolna, Verbő, Jablonic, Nagy-Tapolcsány, Kovarc, Handlova és Valaszka-Bela kerületi anyakönyvvezetők. Összesen évi 3000 frttal.

250 frt évi tiszteletdíjjal: (4500—5500 lakossal bíró kerületek): Nagy-Surány, Tardoskéd, Farkas, Vágsellye, Vágújhely, Verbő, Lubina, Pöstyén, Szobotist, Privigyé kerületi anyakönyvvezetők. Összesen évi 2500 frttal.

300 frt évi tiszteletdíjjal: (5500—6500 lakosra): Ó-Tura, Brezova, Holics anyakönyvvezetői.

400 frttal: Galgóc (8496 lakos) és

500 frttal: Miava (9997 lakos).

Ezeknek összes évi tiszteletdíja beleértve az anyakönyvfelügyelőt meghaladja a 20,000 forintot.

A miniszter midőn felhívta a megyét, hogy terjesszen elő javaslatot az anyakönyvvezetőkre vonatkozólag, egyúttal figyelmeztette a vármegye közg. bizottságát, hogy az anyakönyvvezetők az okmányok rendes kiállítási díján kívül tiszteletdíjban nem részesülnek. Csak ritka esetben enged — úgy mond a

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCÁJA.

A selyemfonó.

Elbeszélés. *Cautilo Cezár* után olaszból.

A paraszt foglalkozások közt egy sem nyújt oly kedves képet, mint éppen a selyemfonás. Szabályozott gondoskodás, élénk mozgás, finomított figyelem ez az egész munka. A foglalkozás felette tiszta, melynek még az is ad zománcot, hogy az önfentartás, sőt a nyereségnek is szép reményével van összekötve; hiszen nem csupán száz meg száz család, hanem egész tartományok élnek abból.

Egész csapat nő, legtöbbje leány, vagy fiatal menyecske, sűrű-forog a nyári rekkenő hőségben füstölő, párolgó katlanok körül, az egyik gombolyítja a gubók aranyos szárait, a másik száritja, a harmadik tüzet szít az üst alatt, stb., a selyemfonás oly számos ágait, melyeket hiába irnánk le, ha valaki azokat nem látta.

— Milyen kínos, milyen unalmas! — mondá a városi polgár, ki semmittevésben leli boldogságát, s azt hinné, hogy siri csend, hallgatag türelem kísérője a selyemfonásnak. Eppen ellenkezőleg. A legnagyobb élénkség uralkodik a fonóban;

itt mesélnek, amott szellemes megjegyzéseket tesznek, majd vig dalra esendül az ajk, melyet a felügyelő szigorú ábrázata alig képes lecsendesíteni, ki maga is beismeri, hogy a szorgalmas munkások pihenést találnak a dalban.

E nők közül sokan messze vidékekről jönnek, elhagyván otthonukat, szülőiket, ismerőseiket, szeretőjüket, s szolgák lesznek, a hőség és munka szolgálói: de tudják jól, hogy ez idő alatt családjukat támogatják; tudják, hogy a munka végén jutalmat várhatnak, mely szerény ugyan, ha a gazdagok szemével nézzük, de gazdag a szerény igényekkel szemben; tudják, hogy hazaviszik, hol egy részét átengedik a mamának, másikon pedig kendőt, szoknyát vásárolnak, másik függőre vagy fehéreműre takarékoskodik a jövő farsangra, midőn férjhez megy.

De ezen vig sürgés-forgásban bús mereng Laura a fonóban. Alig néhány hónapja, hogy férjhez ment, még sem volt rajta semmi azon esecscebecséből, melylyel társnői még e rendetlen munka közepett is cicomázzák magukat. Erőlködött magán, hogy vig legyen, de bensejében mindig ellenzésre talált. Ha nevetett, mosolya csak felületes volt; maga is rákezdett egy dalra, de már az első vers után visszaesett a hallgatásba.

Mi másként volt az ezelőtt, mikor ő még

lelke volt a munkások csapatjának; szülei szerettek, mert figyelmes, ügyes, mindenre alkalmas volt; barátnői rajongtak érte, mert nyilt, őszinte, derült s meglegedett kedélyű volt mindenkor. Most? — alig hogy szünetre konyul a gyári harang, elsuhan helyéről, mint a nyíl, és nem keverődik a csevegő csoportok közé, hol a többiek dévajkodnak egymással, hosszadalmasan beszélgetik apró-cseprő dolgaikat egyszerű refleksiókkal, vagy pedig jóízűn költik el elemozsiájukat, melyet étvágy és jókedv fűszerez.

Laura ellenben fogja leveses bögréjét és távozik, s csak akkor tér vissza a munkához, mikor már valamennyien ott vannak, úgy hogy a felügyelő nem egyszer korholja hanyagsága miatt. — Igaza van — szól Laura, lesüti szemét, elhallgat, s szorgosabban fog a munkához, hogy helyreüsse azt a pár percet, amit mulasztott.

Ha kérdezősködni felőle valamit, a felügyelő tréfásan gyanuba vesz, hogy azért érdeklődöl a menyecske után, mert csinos. Ha pedig boszankodva elfordulnál ettől és a lányoktól kérdezesz valamit, azok is csak annyit mondanak: — Nagy kő nyomja a szívet a szegény asszonynak — s ezzel ott hagyják a fakepnel.

Lessük meg másnap. Szokása szerint kimegy s a városka mellett kigyózó gyaloguton

miniszter — kivételt. Nyitramegye közig. bizottsága nyilván félreértette ez üzenetet, mert a tiszteletdíjasok fent elősorolt hosszú listáját állította össze, és ellenkezőleg csak ritka esetben (Nyitra, Érsekújvár és Szokolca) ragaszkodott a nemdíjazáshoz. És a miniszter? — Az belenyugodott abba, hogy a vármegye a kormány szabályából kivételt és a kivételből szabályt csináljon. Mert már annyira körmére égett az anyakönyvi intézmény, hogy azt megmásítani a kitűzött időig lehetetlen s inkább megterhelte az államkincstár évi 20000 frttal, csak hogy meghátrálni ne kényszerüljön.

De még ez mind nem elég. A vármegye belátta, hogy a jegyzők, bármennyire iparkodjanak is megfelelői hivataluknak, az újabb kötelességeiknek nem lesznek képesek megfelelni a megszorított munka folytán, miért is azon javaslatot terjesztette a miniszter elé, hogy az állam segédjegyzőket rendszeresítsen minden anyakönyvezető kerületben 50 frt külön évi díjjal minden 1000 lakos után, vagyis 3000 lelket számítva minden kerületben, átlag 150 frtos külön segédjegyzőt.

Hogy mennyire fog ez megfelelni céljának, azt majd a következmények mutatják meg, mi csak azt jegyezzük meg, hogy így az államkincstár újabb évi 17850 frttal lesz megterhelve, vagyis Nyitramegyében évenként az anyakönyvezés csak személyi kiadásokban 38.000 frtnál többé fog kerülni.

A helyminiszter maga is megsokalta ez összeget és elejtette a megye azon tervét, hogy minden kerületben állami költségen segédjegyzői állás rendszeresíttessék, azért a nyitrai közigazgatási bizottság folyó hó 9-én tartott ülésében elhatározta, miszerint *segéd-anyakönyvezetők elkerülhetetlenül* legalább a következő körjegyzőségekben neveztesse ki: Nagy-Cétény, Kis-Hind, Csornok, Udvarnok, Vörösvár, Valaszka-Bela, Holics, Banka, Nagy-Kosztolány, Vittenc, Radosóc, Bajna, Koros, Miava, Brezova, Kosztolna, Tökés-Ujfalu, Nemet-Próna, Lubina, Szobotist és Kovarc.

Ezen 21 kerületben az új segédjegyzői állás szabályszerű választás útján töltetik be

külön 300 frtnyi tiszteletdíjjal, s a megválasztottak helyettes anyakönyvezetőknek neveztetnek ki; akként, hogy e 300 frtba be-tudandó ama 100 frt, melyet minden körjegyzőségben irnoktartás címen számít fel a jegyző; a hátralevő 200 frt pedig állami hozzájárulás által volna fedezendő.

Egészen államköltségen szervezendő a közig. bizottság véleménye szerint a segéd-anyakönyvezetői állás ezen jegyzőségekben: F.-Attrak, Lakács, Hradek, Prasic, Sissó, Divék, Nedozer és Nagy-Csauca; azzal indokolva, hogy e körjegyzőségek népe oly szegény, hogy arra újabb terhet róni nem lehet. Egyuttal azonban ragaszkodik a közig. bizottság azon előbbi tervéhez, hogy minden körjegyzőségben szerveztesse segédjegyzői állás, különben az anyakönyvezetői intézmény nem fog megfelelni céljának. — Ha ezen segéd-anyakönyvezetők, mint valószínű, nemcsak Nyitramegyében, de az egész országban így szerveztesse, akkor ugyan nagy különbség nem lesz, vajjon községi vagy pedig állami adóból fizetik-e.

Az 1895. jan. hó 30-án kelt miniszteri rendelet előírja továbbá, hogy „anyakönyvezetőkben a pontosság és megbízhatóság nélkülözhetetlen kellék”. Epp ez okból csodálkozunk, hogy a listában oly jegyzőnek neve is olvasható, mint anyakönyvezető, ki „pontosság és megbízhatóság híján” Nyitramegye alispánja által a múlt évben 200 frt pénzbírsággal sújtatott, az idén pedig újra fegyelmet kapott. Nem tesz semmit; a 200 frt pénzbírságot kiheverheti, mert éppen 200 frtnyi tiszteletdíjat kap.

Magához a tervezethez, mely Nyitramegyében nem a nép kényelmét, hanem a jegyzőkéét tartja szem előtt, igen sok szó fér. Így pl. a miniszteri rendelet és a törvény előírja, hogy a kerületek 3—4 községből álló csoportokba osztassanak, vannak kerületek, hol 10 község van egy jegyző irodájában csoportosítva. Továbbá, hogy a községek ne legyenek tovább a központtól, mint 9 kilométernyire: míg e beosztásban egy sereg jóval

tullépi e határt, így Csávojt és V.-Bella, Cigel és Novák, Jalover és Csauca, Rasztocsnó és Csauca, Tökésujfalu és Széplak, Tökésujfalu és Tur-sánka (12.1 km.), Uj-Lehota és Hradek (12 km.), Merasic és Lakács (14 km.) Dieske és Cétény (12.3 km.). — Nem is reflektálva arra a körülményre, hogy pl. Dieske egyházi anyakönyve, esketése, keresztelése Verebélyen, Jalsó-é Szokolócon (6 km.) eszközöltetik, holott Galgócra kell mennie a polgári anyakönyvek után (még 10.3 km.). De hát ugy kell nekik, mért nem építették a falukat közelebb egymáshoz!

A miniszter előírja továbbá, hogy a községesoportok lakóinak száma lehetőleg túl ne haladja a 3000-et; ez ellen is vétett a beosztás, amennyiben a 122 községesoport közül 54 helyen és csoportban léptek túl, (itt-ott két-háromszorosán is) az előirt maximumot.

Ami a keresztültvitel módját illeti, arra nézve következő utasítást fognak kapni a járási főszolgabírák:

1. Minden anyakönyvi kerületben szükséges hivatalos helyiségről gondoskodni és azt kellőleg berendezni kell. Intézkedést tegyenek e helyiségek fűtése, világítása és kiszolgálására nézve. A hol körjegyzők lesznek az anyakönyvezetők, ott külön helyiségre szükség nincsen, fűtés, világítás és kiszolgálásra sem tarthat igényt. — Látszik tehát, hogy a hol külön anyakönyvezető lesz, ott ezen a címen még újabb teher nehezedik a községekre.

2. Ha a jegyzői iroda a segédjegyző magánlakásait használta, ez jövőre megszűnik, s iparkodni kell, hogy a hivatal „tetszetős, rendezés és a felekre jó benyomást keltő” legyen.

3. Minden anyakönyvezető részére pecsét, hivatalos jelvény, helynévtár az alispán által fog megküldetni, melynek árát ugyanakkor megtéríteni tartoznak.

4. Hasonképp sodronyszöveggel védett hirdetősi tábla minden kerület és külön minden község számára beszerzendő, ugyancsak a helyiséget jelző tábla, melyen a hivatalos órák feltüntetve lesznek. Minden járásban a hiva-

lepedel s menetközben kökenyt szed a tövises sövényről vagy szedert s eszi kenyérral; tápláléka száraz kenyér, szeder és kókény, miközben érintetlenül visz egy csésze levest kezében, melynek illatos melege ingerli étvágyát.

Az ösvény éppen szegényes háza mellett végződik, melynél lompos, rongyos férfi áll, egyik kezével csipőjére támaszkodik, a másikat zsebébe dugva szija szaru-pipáját és bámul. Minden helyeségre, restségre mutat nála: haja torzonborz, elyűtt ruhája rendetlenül lóg rajta, cipője összeszáradt, nadragja piszkos, szemeiből azon izetlen vidámság bágyadt fénye csillog, mely az iszákos emberek bűnyomait bélyegzi az arcra.

— Itt vagy már végre?! — kiált Laura elebe, mihelyt megpillantotta. — Hol az ördögbe maradtál eddig. Már félórája, hogy tizenkettőt ütött, s olyan éhes vagyok, hogy szinte megtapogathatom. Add ide!

Igy, durván mint egy pokróc, kikapja kezéből a bögrét és mohón nyeli le a levest. Laura gyengéden, amennyire csak telik tőle, mentegeti magát és enyelegve válaszol: — Látod, nem ettem meg, csak hogy neked maradjon.

— No nézze meg az ember, még érdemet akar szerezni egy kis leves kotyvasztekkel! Vigyázz, hogy még meg ne erőltessd magad. Talán

nem kotelesseged? — tevé hozza utalatos röhgéssel.

— Igen, — mondá Laura — de csak úgy, ha jól viseled magad. Voltál ma a korcsmában?

— Nem.

— Igazán nem?

— Nem... azaz igen; voltam, ittam először egy kupica palinkát, aztán egy félmeszelyt és elvertem a pénzem. Akkor megyek, amikor tetszik. Tudok én járni a magam lábán is, nincs szükségem iskolamesterre; és ha nem tetszik, hát vigyen el az ördög. Ott voltam, s ott is maradtam volna inni, mint a kefekötő, ha a csapláros nem mondja, hogy ma nem ad hitelbe. Nem volt már egy árva garasom sem. Mikor adsz már megint pénzt?

— De hát nem adtam szombaton is. Hová tetted?

— Az már az ördögé; égett a torkom, hát öblögettem, s mondhatom jól esett, hiszen csak nem halhatok meg szomjan.

Laura sírni kezdett, ő meg szitkozódni. — Mit pityeregsz? Nálad parancs-szóra megy a börgés. Igen, csak azért nyafogsz, hogy lássák verésre sirt szemeidet és kérdezzek: Szép asszony, mi a bajod? — és te: A férjem megbolondult.

De az asszony cirógatni kezdi, édesen, mint

az anya első magzatát: — Mikor hallottál, hogy így beszéltem volna rólad? tudod, hogy csak jót akarok neked; és mennyit teszek érted, azt magad szemével látod.

— Szép dolgokat látok; igen gyönyörűséges dolgokat. A multra már nem emlékezem, azt vizzé tette a bor. De én a jelent akarom; érted a jelent? Szomjazom; a víz pedig alámossa a hidaikat. Pénzt akarok, mert véges-végül magam is akarok élni, (itt rikácsolva folytatá) és ha meghalod, hogy valami ostobaságot követtem el, ki lesz az oka más, mint te? És ha...

— Nem, nem édesem; csendesedjél le; ne ejts kétségbeesésbe. Adok pénzt is; de ma még csak csütörtök van; holnapután megkapom a keresményem, aztán oda adom az egészet. De az Isten szerelmére csak légy jó; ne kövess el rosszat, ne lopj, ne csinálj adósságot és emlékezzel az Istenre. Megigéred?

A telhetetlen feleségének keze alatt egészen megszelidült, mint a vad, midőn etetik, s egészen átérzékenyült szemekkel tekintett reá: — Igen, nyugodt, jó leszek; de hát látod a te ígéreted mind csak jövőre szól: nekem pedig most volna szükségem néhány garasra. Hiszen csak nem mehetek tönkre egy hitvány poltura miatt.

Laura belenyúlt a zsebébe és kihuzott onnan

ugyanazok lesznek és naponkint tartandók be. Minden dologi teher a községeket illeti.

Ezek röviden ama intézkedések, melyek a községekre újabb terhet, a vezetőkre újabb munkát és a népre külön anyagi kiadást, bosszantó ide-oda járást zúdítanak, anélkül, hogy arra egyáltalában szükség volna.

Biró a saját ügyében. Szulyovszky Dezső dr. volt „választási elnök” ellen az általa elkövetett visszaélések miatt feljelentés történt a nyitrai központi választmányánál. E testület az ügyet minden megjegyzés nélkül áttette a közgazgatási bizottsághoz, mely az összes panaszosok kérelmét a következő lithografizott magasröptű jogi felfogásra való ítélettel utasította el:

„A felszólamlás, mint vizsgálatra és további eljárásra nem alkalmas, felveteték és minden további eljárás mellőzték, mert felszólamló a választói jogtól való állítólagos megfosztásnak, a megtorlando cselekménynek tényállását elő nem adja, semmi oly adatot nem igazol, de beadványában részletesen előadni meg sem kísérel, melynek alapján az eljárás és különösen vizsgálat a panaszolt ügyben elrendelhető volna. Általánosságban tartott felszólamlás pedig hivatalos ügyben eljárás alapját nem képezheti.”

Hogy a közönség tájékozva legyen milyen abszurd ez állítás, ide igtatjuk szövege szerint a kérvényt is, melyben a több mint százra menő kérvényező az „elnök” megfenyítését kéri. A kérdéses irat így szól:

Tekintetes Központi Választmány!

A Nyitra f. évi ápril 24-én megkezdett és ugyanazon hó 25-én befejezett országos képviselő-választáson engem tisztelettel alulírt választót dr. Szulyovszky Dezső vál. elnök szavazati jogomtól törvény és igazság ellenére megfosztott, amidőn szavazatomat ifj. gr. Zichy János jeltörvényes alap nélkül és rosszhiszeműleg be nem írta. *Tény a szavazók névjegyzékének és az elutasítottak jegyzékének összehasonlításából kiténik.*

Tisztelettel kérem azért, méltóztatnék a nevezett elnök ellen a fegyelmi vizsgálatot elrendelni és őt megfenyíteni. *Bencz Márton,* zserei lakos és nyitrai orsz. képviselőkerület vál. polgára. *Rozsnyai Árpád,* tanu. *Dallos János,* tanu.

Most győződjék meg az olvasó, vajjon Nyitra megye közgazgatási bizottsága igazat mond-e, midőn állítja, hogy a vád *általánosságban* van előadva. — Bencz Márton leszavazott szavazatát be nem írták. Ez az egyszerű tényállás; a közgazgatási bizottságnak kezében van a szavazók és a leszavazottak listája. — Azt nem nézte, hanem az elintézés könnyebb módját vette elő. Könnyebbnek könnyebb, de hogy igazságos-e, az más kérdés. — Ilyen ítélet után aztán nem csodálkozunk, ha az assakürthi jegyző megtagadja a nála megjelenő néppárti embernek a szavazati listáját s ki nem adja; s midőn az figyelmezteti hogy feljelentést tesz, azt válaszolja hideg vérrrel:

egy fel írást, aztán ferje felé mutatva, mint a gyermeket csalogatni szokás: — Neked adom, de előbb meg kell igéred valamit.

Az iszákos tekintete odatapadt a pénzhez. — Igen igen, megigérek mindent. Add ide hamar.

— Megigéred, — mondá Laura — hogy ma nem mégy a kocsmába? Látod itt van már két hete a nyakadon az a ruha, amit foltozás végett idehoztak. Csinald meg és holnap kifizetnek, aztán még ezt is odaadom.

— Igen igazad van, — miközben kikapja az ezüst pénzt kezéből s torkaszakadtából elkezd hahotázni, gúnyolódni, ugrándozni, végre énekelni. Ezalatt megkondul a selyemfonó harangja, mely munkára hí a szünet után. Laura kitörli szemeit s nagy léptekkel sietett a fonóba, hol a felügyelő bizonyára szidni fogja, hogy elkésett. Ferje ugrándozva a csapszéknek tartott, hol játszó korhelyek vígan üdvözlék a visszatérőt, ki odavágja az asztalra az ezüst pénzt: — Ide egy pohárral abból az ördög kotyvasztékából.

Már kora ifjúságától hozzászokott a semmittevéshez ez az ördögfejű, s e hajlamait fellette elősegítette anyja majom-szeretete. Apja mezei munkára akarta szoktatni, mint ő maga, de hiába. Az anyja mindig ellenkezett. — Nem látod, hogy még kicsike; hisz nem olyan tenye-

Tessék fegyelmi feljelentést tenni ellenem. — S midőn ezt teszi, nemcsak ő, de mi is szentül meg vagyunk győződve, hogy kutya baja leszen. A közgazgatási bizottságra nem paragrafussal kellene menni, hanem . . . — Így készül a forradalom!

Az 1896. évi képviselő-választók **lajstroma** Nyitra megye 11 kerületének községeiben júl. 5—15-ig közszemlére van kitéve. Az összeírás eredménye a következő: A *nyitrai* választókerületben a választók száma 1823 (tavaly volt 2406), az *érsékújvári* kerületben 2002 (ezelőtt 2405), a *vág-vecei* kerületben 1794 (volt 2214), a *vág-újhegyi* kerületben 1197 (ezelőtt 1253), a *galgóczi* választókerületben 1798 (tavaly 2141), a *verbői* kerületben 1244 (volt 1442), a *nyitra-zsombokréti* kerületben 1180 (ezelőtt 1815), a *nagy-tapolcsányi* kerületben 1633 (volt 2392), a *szokolcui* kerületben 2410 (tavaly 2395), a *szenicei* kerületben 2163 (ezelőtt 2066), a *privigyei* kerületben 1730 (volt 2023). A megye összes választóinak száma 18974 a tavalyi 22552-nel szemben. Az apadás tehát 3578. — És ezek nevezik magukat liberalisoknak; mely rendszer a nép szavazat lehető kiterjesztését írja zászlajára. (Értsd: ha az malmára hajtja a vizet.)

Nyitra város tanintézetei.

(+) Minden város fejlődésének alapvető tényezői: kulturintézetei.

Ezek nélkül lehet gazdag nagy falu, lehet sok ezer munkást foglalkoztató gyártelep, — de a magasabb kultúra kiválsámainak megfelelő város soha.

Nyitra városa számot tart arra, hogy a kiválóbb városok közé soroltassék. — S földrajzi fekvése mintegy praedestinálta arra, hogy Magyarország északnyugati részein ő vigye a vezérszerepet egy a közművelődés, valamint a közgazdaság terén, s ő legyen a magyar szellemnek s műveltségnek végvára a haza ezen határszélein.

Bármennyire törekszik azonban külsőre csinosodni, a külső dísz nem bírja eltakarni közgazdasági hanyatlását, nem képes elpálástolni tanügyének mostoha állapotát.

Hiába jajgatunk, hogy az ujonnan kiépült vasutak Nyitrától eltereltek a forgalmat. Ez habár nagyrészt igaz, alig észrevehető baj volna, ha Nyitra városa a közművelődés és közgazdaság terén oly szellemi felsőbbiséget tudna gyakorolni, mely neki a vezérszerepet biztosítaná, s ha vonzó erővel bírna azon nagy országészre, melynek központjává lenni hivatott.

Ezen szellemi felsőbbiséggel s vonzó erővel azonban nem bír; mert műveltsége a szomszéd kisebb városok műveltségét nem igen haladja túl,

kereskedelme s ipara pedig magasabb szakoktatás hiányában szintén nem sokkal fejlettebb.

Ennek oka pedig első sorban az, hogy a város tanügye meglehetősen mostoha elbánásban részesült. A város alig hozott a tanügy érdekében számba vehető áldozatot. A megye s a kormány, dacára annak, hogy egész sereg tisztviselőjük lakik Nyitrán, kik gyermekeiket magasabb oktatásban kívánják részesíttetni, e részben nem tett semmit.

Csak az iskolafentartók áldozatkészségének s a jeles tanerők buzgóságának köszönhető, hogy meglevő tanintézetek, a katolikusok s a zsidó elemi iskola s a magán kezelés alatt álló polgári iskola is évről évre oly szép eredményt érnek el.

A városi atyáknak azonban nem szabad evvel beérniük, hanem a város jól felfogott érdekében köteleességek a város tanügyét fejleszteniük, s e részben nagyobb áldozatot is hozniuk; mert ha ezt nem teszik, a mostani tanintézetek némelyikének rendezetlen volta mellett könnyen állhat be a hanyatlás.

Vegyük csak sorba tanintézeteinket.

Jobb elemi iskolát kívánunk sem lehet, mint a katolikus elemi fiú iskola, melyben a múlt tanévben 490 fiú nyert oktatást.

De miért viseli azon címet, hogy városi rómkath. népiskola?

A helyi sajtóban s a város házán máris emelkedtek hangok, hogy ezen iskola a katolikusoktól elvettessék, vagy pedig attól a városi hozzájárulás megvonassék.

Az iskolaépületet régen az egyik nyitrai püspök adományozta, új felépítéséhez ugy a boldogult, valamint a mostani püspök is nagy öszszeggel járult, s azt évenként tetemes segélyben részesítik. Ez az iskolának katolikus jellegét olyannyira teszi nyilvánvalóvá, hogy azon mitsem változtathat azon körülmény, hogy a város évenként a fentartáshoz hiányzó összeget fedezi; mert hiszen ezen iskolában majdnem kivétel nélkül csak katolikus gyermekek taníttatnak; s mert az évi segélyt az közös városi iskolává époly kevésse teheti, mint a hogy a zsidó népiskola a város segélye által közös városi iskolává nem válik.

Minden községnek, ha maga nem állít fel közös népiskolát, kötelessége a fenálló felekezeti iskolákat aránylag segélyeznie a nélkül, hogy ezek felekezeti jellegüket elveszteszék.

Addig, míg ezen kérdést senki sem bolygatta, hallgattunk, de midőn a katolikusokkal nem éppen rokonszenvező szabadelvű urak a nevezett iskolának katolikus jellegét támadják, óvást kell az ellen emelnünk.

res-talpas ember az, mint te. Csak nem akard, hogy agyondolgozza magát.

Az apja, hogy szent legyen a béke, kovács-hoz adta; de hát bizony itt megropogtatják az ember keresztcsontját, s a semmittevő akkor volt egészséges, mikor a napot lophatta. Tehát újra kellett változtatni a sorsán. Egy szabónál helyezték el megint; de ez sem volt inyere; gyakran kiosont a műhelyből, s ögyelgett a piacon, vagy csavargott az utcákon, vagy kószált a mezőn s kergette a nyulakat a szántáson. Az apját ette a mérge, ütötte, verte az áldatlan kölyköt, hiába. De az anyja: — Szegényke, hogy lesóványodtál. Még szárazbetegséget kapsz abban a földalatti oduban; bizony szükséged van egy kis mozgásra. Nesze! mondá, s adott neki egy 20 krajcáros, hogy igyék a kocsmában egy picike kis pohárka — így szokta volt mondani — szíverősítőt. A gyerek gyakran látogatta a kocsmát s alig kezdett játszani a tűzzel, máris elsütötte a bombát; mert a bűn olyan, mint a hideglelés, az ember egész észrevétel nélkül kerül bele, s ne adj Isten szabadulni tőle.

Ekkor már minduntalan lábatlankodott az anyjánál néhány hatósért, és az adott is neki mindent, amit csibéi, tojásai árán bevett; de csakhamar nem győzte volna, ha mindjárt há-

romszor tojtak volna is a tyukok naponkint. Mikor már kimerítette tisztára a forrást, egvre túrelmetlenebb lett, hogy nem kaphat az anyjától semmit. Dörmögött, zsörtölődött szüntelen; műhelyről, engedelmességről hallani sem akart. Anyja figyelmeztette, hogy jó volna néha ellátogatni templomba, vagy gyónásra menni, de erre mindig csak az az egy válasza volt: — Adj pénzt!

De tudjátok, hogy néha mindjárt az első lépés után is örvénybe bukkant az ember. Egy alkalommal pajtásai, midőn tudták, hogy a garat üresen áll, s az örlés teljesen kifogyott, így öltöztették nyelvüket reá: Aha Titus — így hitták — hát már levettéd kezdetet a csapról? Nem volna kedved egy kis — *csendesre*; szegre akasztottad már a billikomot? Ő anélkül, hogy választ adott volna, kiment, s a szomszéd asszony házában elemelt egy nagy ezüst hajtút gazdag diszitménnyel, becsapta s árát elszopta pajtásaival.

Az asszony, mihelyt neszt vette, lármát ütött; Titus anyja csitította, s megígérte, hogy kárpótolja, s el is simították volna a dolgot, ha a kisbíró, a falu szája, meg nem tudja. De ez rögtön jelentést tett a bíróságnál és Titus hűvösre került.

Értitek? börtönbe, mint egy lator.

Szerencséje, hogy miután az asszony meg-

Nyitra városa szegény ahhoz, hogy népiskoláit egészben maga tartsa fen. Csak a katolikus elemi fiu és leányiskolába a mult tanévben 1447 gyermek járt, s a fentartási költségekhez a város összesen 4168 ft 30 krral járult. — Ezen aránylag csekély összeg jogalapot nem szolgáltathat arra, hogy ezen iskolákat, vagy azok egyikét is, a fuiskolát, a város saját közös iskolájának tekintse.

Ne bolygassa a város a mostani népiskolák viszonyait, hanem új tanintézetek létesítésére törekedjék áldozatokat hozni.

A város tanügye ugys csak a katolikusok ügybuzgóságának révén fejlődik. Most is csak Bende püspök ur ömeltósága nagylelkűségének köszönhető, hogy egy régi nagy hiányon lesz segítve az által, hogy az apácakolostorban már a jövő tanévtől kezdve megnyílik a polgári leányiskola.

A városnak ezt hálával kellene fogadnia, s buzdulva a példán, arra kell gondot fordítania, hogy új tanintézeteket kapjon.

Ott van például a magán polgári és kereskedelmi iskola. Ez jóformán a feloslás stádiumához érkezett azért, mert a kereskedelmi tanfolyamokat fentartani nem bírja.

Erre áldozzon a város. Lépjen fel erélyesen. Forduljon a megyéhez, hogy ez is támogassa törekvését s egyesült erővel igyekezzenek a kormányt rábírní, hogy most a millenium alkalmából vegye figyelembe Nyitra városának, mint a magyarság végvárának érdekeit.

A kormány nem csak Nyitra, hanem egy nagy ország rész érdekeit karolja fel, ha a város és a megye támogatása mellett szakiskolákat állít fel Nyitrán.

Itt annyira alkalmas erre a talaj, hogy valóban bámulnunk kell azon a gondatlanságon, — nem akarjuk mondani szűkkeblűségen — mely Nyitrát mindedig következetesen mellőzte.

Más gazdag városok kaptak állami tanintézeteket, csak Nyitra nem.

Az egész felvidéken nincs például gazdasági tanintézet. Földmívelésünk érdeke megkívánja, hogy szakképzett gazdáink legyenek. Állami érdeket szolgálja a kormány, ha ilyen tanintézetet Nyitrán állítana fel.

De itt van Nyitrán a kereskedő és iparos osztály, itt van a sok tisztviselő. Ezeknek is kellene módot nyújtani arra, hogy fiaikat gyakorlati szakokra képeztessek ki. Közép ipariskola, kereskedelmi akadémia valóban nagy kulturmissiót teljesítene s közgazdasági érdekeket mozdítana nagyban elő, mert magasabb szakképzettségben rész-

bocsátott neki, anyja könyörgött, hogy az első vetés volt, meg nem is volt józan állapotban, mikor elkövette, hogy csak néhány napi börtönbe került, honnan csakhamar kibocsátották, miután a bíró szigorúan megróttta, s különösen meghagyta, hogy többé feléje se nézzen a korcsmának.

Midőn kikerült, ugy látszik szivere vette a leckét, s apja, anyja nagyon meg voltak elégedve vele. De mint a kivágott bozót, újra kihajt, ha ki nem tépték gyökerestől, ugy vagyunk a bűnnel is. Egy nap a korcsma mellett elhaladt s egykori palack-pajtásai ütöttek a filkót a csapszek előtti padon. Mikor meglátták, ingerkedni kezdtek vele: — Nini Titus! Nem innál egy fél litert? Vagy bornemissza lettél. Halod most olyan vinkót mérnek itt, hogy a halott is feltámad tőle.

Gondolkozóba esik. — Es mért ne? Hiszen csak most az egyszer. Ha meg nem tenném, ezek keresztre feszítenek érte.

Leül, játszik; hozat egy fél litert, majd egy másikat: a durva ordítás roppantul szárítja a torkot. Az első korty kissé fanyar volt, mert eszebe jutott a dutyi, aztán vigasztalta magát: — Hiszen csak egy fél litert, aztán meg nem is mentem korcsmába. A második huzásnál már nem vágott olyan keserű arcot; a harmadiknál már csiklándozta a torkát: — Milyen nagyszerű bo-

siténé s magyarokká nevelné a leendő kereskedőket és iparosokat, a mi őket Bécsnek s Morva és Csehországnak suprematiája alól felszabadítaná.

Ezeket mozgassa, de hévvel és kitartással a város. Ne csüggedjen, míg csak meghallgatásra nem talál; mert a kormány nem kegyet fog gyakorolni, hanem a magyarság érdekében cselekszik, ha végtére Nyitra tanügyéért is tesz valamit.

Nem hagyhatjuk ezuttal megemlítés nélkül a helybeli gymnasium ügyét sem.

Valóban furcsa viszonyok azok. — Az alsó öt osztály a kegyesrendé, a három felső osztályt néhai Roskoványi alapítványa tartja fen, — de a tandíjat a kormány határozza meg és szedi be s ő rendelkezik mindenben.

Kérdjük, miért s mi jogon vonja el a miniszter ur a tandíjakat éppen a mi gymnasiumunktól, melynek nem a tanulmányi alap a fentartója?

Mennyit lehetne a befolyt tanpézből tenni, hány szegényebb katolikus apán lehetne segíteni a tandíjnak elengedése által.

Lám a protestansok, s okosan, arra törekednek, hogy tanintézetük autonóm kezelését még állami segély elfogadása esetén is fentartsák s hogy fiaik nevelését minél olcsóbbá tegyék s hogy azokat szellemre s érelemre protestánsokká neveljék.

Mi pedig megengedjük, hogy a kormány gyámokdjék mindenben a mi gymnasiumunk felett, a magasra szabott tandíjjal megnehezítse a katolikus ifjak nevelését s ő vigye el a tandíjakat, a miből azután valamiképp kegyesen nekünk is visszajuttat.

Valóban ideje, hogy az iskolafentartók a gymnasium ezen mostoha állapotát már egyszer beszéd tárgyává tegyék s annak jogviszonyait tanintézetünk javára rendezzék.

Hiszen mi nem akarunk sem jogtalan dolgot, sem kegyet; csak azt ne vonja el tőlünk a kormány, a mi valóban minket megillet.

Kétségtelen, hogy minden kérdés, a hol pénz-áldozat körül forog a dolog, nehezen oldható meg, — de férfias akarat, a kötelesség felismerése s a közérdek iránti hevülés elég erőt adhat a kintartásra.

Reméljük is, hogy minden tényező, különösen a város mindent megtesz, hogy a megye s a kormány hathatós közreműködése mellett a város tanügyét a haza érdekében emelje.

A Fmke ig. választmányi ülése.

A Fmke igazgató választmánya f. hó 8-án tartotta meg ülését Nyitrán a megyeház nagyszobájában.

rocska! nemsokára kissé becsipett és igen lehangolt lett. Reggelre, mikor szétoszlott a kompánia, nagyon elégedetlen lön önmagával, és erősen feltette magában, hogy megjavul; de mire beesteledett, veletlenül a korcsma mellett haladt el, ugy vonzotta valami, mignem azok az ott hemzsegő herék megmutatták a kártyát. Tagadólág intett, de azok gúnyolódni kezdtek. — Micsoda? Vezekelni kezdés, vagy lapos guta simította meg az erszényedet? Addig, addig ingerkedtek vele, mignem leült és ivott. Ugyanaz esett meg rajta harmadnap. Kün inni, vagy ben inni, — gondolta magában — hiszen az mindegy; és belépett, ahol aztán szokatlanul többet öntött fel a garatra, ugy hogy részeg lett, mint a csap.

A szülők észrevették, hogy újra kezdi a régi nótát; az apa tombolt dühében, míg az asszony csitítani kezdte. Tudod mit; házasítsuk meg; talán majd észre tér. Hányat térített már jó utra az asszony.

Az apa csak vállat vont és azt mondta: — Tégy, amint akarsz. Az asszonynak Laurán akadt meg szeme; jó leány, egy megtestestült angyal. Apja szegény, gyereke egy egész kocsiival, ugy hogy biz a szülők csak áldani fogják az órát, ha ilyen jó módu legényhez mehet férjhez.

De mikor Titus anyja megjelent leánykérőben, Laura szülei nem igen kaptak az alkalmon,

Az ülést Károlyi István gróf elnök vezette s abban Crausz István alispán, alelnök, dr. Gyürky Géza alelnök, Libertiny Gusztáv alelnök, Majthényi Géza, dr. Kostyál Miklós, dr. Gáspár Lajos jegyzők, Mercader Ede pénztáros, Géczy József és Simonovánszky György számvevők, továbbá Polónyi Géza országgyűlési képviselő, dr. Janits Imre, Thaly N., Rédeky Géza, Tombor Kornél, dr. Thuróczy Károly, Sztankovics Ferenc, Horváth József, dr. Szále Lajos, Kutvaszer István, Sinkovics Károly, Cseh Lajos, Lakies Atilla, dr. Guttvil Pál, Markhot Gyula, Kovács József, Lőrinczy Gyula, dr. Bangha Sándor, Pazsiczky József, Weiss József, Árpássy Imre és Crausz Vince ig. választmányi tagok, tehát kizárólag csak nyit-raiak vettek részt, más megyebeli egy sem jött.

Az időszaki jelentést Crausz alelnök terjesztette elő; az elnök üdvözlése után először is az egyesület fíradhatatlan titkáráról, dr. Kosztenszky Gézáról emlékeztetve meg neleg szavakban, s előterjesztésére a választmány el is határozta, hogy nem csak jegyzőkönyvileg fejezi ki fájalmát a sok érdemet szerzett titkár elhalálozása felett, hanem érdemeinek megörökítése iránt indítványt tesz az évben megtartandó közgyűlésen.

Az alelnök további jelentéséből, sajnosan, azt tudtuk meg, hogy a megyei választmányok legnagyobb része jóformán mitsem tesz az egyesület érdekében. Költségvetést és záró számadást csak a nyitramegyei választmány terjesztett be s ez mutatta be jelentését, a barsi és zólyomi választmány is életelt adott magáról, de sem számadásait, sem az ez évi működéséről szóló jelentését be nem küldötte, — ellenben a többi választmány még választ sem adott a hozzá intézett megkeresésekre, — a mi valóban szomorú dolog, mert ha valaki a magyar kultúra szolgálatában tiszteletbeli hivatalt vállal, kötelessége annak jobban s buzgóbban megfelelni, mintha azért fizetést huzna.

A nyitrai választmányt az ig. választmány a többinek például szolgáló buzgó működéséért jegyzőkönyvileg meg is dicsérte.

Az elhunyt titkár teendőinek ellátása iránt a vál. akkép intézkedett, hogy a folyó ügyeket ugy mint eddig Crausz alelnök felügyelete alatt Majthényi Géza és dr. Kostyál Miklós jegyzők s Cseh Lajos tag intézze el.

A kormány eddig 2000 fto folyósított az egyesület javára, s még további 2000 fto helyezett kilátásba.

Az egyesület vagyona ez évben 8620 ftnyi alapítványi tőkével szaporodott, ezek közt van Károlyi István gróf 1000 fto, Károlyi Sándor gróf 400 fto és Engel József 500 fto alapítványa. Továbbá Reményi (Remenyik) budapesti lakos hagyománya körülbelül 1000 ft, Simo Maria körmöcbányai lakos hagyománya körülbelül 30 ezer forint. Ez utóbbi hagyaték három nagyobb házból áll, melyek 48.405 ftnyi kölcsönrel vannak megterhelve. Ezen kölcsönnek konvertálása s az egyik ujonnan épült ház építkezésének teljes befejezése céljából a választmány Crausz alelnököt megbizta, hogy ez iránt a szükséges intézkedése-

mert az ifjunak infámis rossz hire járt; de az asszony mentegette: — Igaz, hogy kissé kirügott a hámból; de mindenkinek megjön egyszer a maga bolondos napja, s aki fiatal korában kitombolja magát, annál rendesebb lesz, mikor benő a feje lágya. Higyjétek el most már teljesen megjavult; jó mestersége van. Szivéről pedig nem is szölok. Kérdeztek, akit akartok. (Vége köv.)

Tom Pouce. Tom Pouce, a világ legkisebb embere, az amerikai Hüvelyk Matyi halt meg nem régen Párisban. Most a következő anekdotát melegítik fel róla. Tom Pouce-t ugyanis Barnum fedezte fel Amerikában és bejárta vele az egész világot, mindenütt dus bevételt szedve a katonai ruhába öltözött nagybajuszos kicsikével. A közönség érdeklődése epidemikus lett. Egy francia jegyző 300 mérföldnyi utat tett, hogy láthassa Tom Pouce generálist. — Elkésett. Mikor a helyiségebe érkezett, hol a törpét mutogatták, azt mondták neki, hogy késő van, mert Tom Pouce-nak ez volt utolsó fellépése. A jegyző hivatkozott a 300 mérföldre. Azzal vigasztalták, hogy talán másnap láthatja a vendéglőben, hol a törpe szállva volt. Másnap csak ugyan beállít a megnevezett szállodába és kéri, hol van a generális. — A 15. számú szobában — volt a válasz. Felmegy, kopog. „Entrez!” ordít valaki stentori hangon. A mint belépett, lát maga előtt egy hatalmas katonát, vállas, csaknem egy ölvi magas. — Tom Pouce tábornokot keresem, mondja mehökkenne a jegyző. — Én vagyok, mondá a főtiszt hamiskásan mosolyogva. — De hogyan uram, ön törpe? — Hja tudja az ugy van, hogy mikor a közönség előtt vagyok, akkor összeszűrodom; most meg itthon egész komód-dá teszem magamat. A vidéki ember gondolkodóba esett és keserű csalózással hazautazott. — A valóság pedig az volt, hogy Tom Pouce az nap elutazott, szobáját pedig egy lovas generális foglalta el, ki jökdvü tréfával felültette a törpere ántozó vidékét.

ket megtegye, s egyuttal e végből 4—6 ezer ftnyi hitelt nyitott részére az egyesület pénztárában. A Simo-fele hagyaték rendezése körül különösen a körmőbányai kir. körjegyző fejtett ki nagy buzgóságot, valamint Csipkay zólyomi alispán és dr. Gyürky Géza, kiknek jegyzőkönyvi köszönet szavaztatott.

A tavasszal Budapesten rendezett mágnás-előadás 1700 ftot jövedelmezett, a miért a vál. köszönetét fejtette ki Csáky Albin és Károlyi István grófnak, de ez utóbbi azt avval háritotta el magától, hogy a rendezés fő érdeme gróf Zichy Jenőé, a ki valószínűleg a saját zsebéből adta a tiszta jövedelmet is, mert az előadás nem igen hozott tiszta hasznot, mire azután Zichy Jenő grófnak is szavaztak köszönetet, s azt a gróffal majd akkor közlik, ha visszatér az őshazából.

Nagyon jellemző volt az alelnök azon jelentése, hogy habár az egyesület a színészet pártolására 1000 ftot, azonfelül a kormány 2000 ft segélyt adott, s az érdekelt vármegyék és városok is segélyezték a színészeket, e téren oly csekély eredmény volt elérhető, hogy a színerületeknek fentartása célszerűnek nem látszik, hanem az évi segély inkább más módon volna a színügy támogatására fordítandó. Gyürky alelnök is azt fejtegette, hogy nem tanácsos, hogy az egyesület fogadjon fel a színigazgatókat, hanem inkább úgy használtsák fel jövőre a segélyösszeg, hogy abból a jó társulatok megfelelő segélyben részesüljenek.

Az iskolák támogatására felvett 2000 ftnyi segély ez évben felhasználható nem volt s azért a vál. azt javasolja, hogy ezen összeg fele részben magyar tankönyvek beszerzésére fordítsák, s azok a népiskolákban ingyen szétosztassanak, feleben pedig a magyar nyelv oktatásában kiválóbb eredményt elérő tanítóknak nagyobb körben való jutalmazására fordítsák.

A falusi önképzőkörök támogatására felvett 1000 ftnak felhasználása tekintetében pedig határozattal, hogy ebből részben jó olvasmányok szerzessenek meg, részben pedig azon buzgó tanítók jutalmat nyerjenek, a kik ilyen köröket létesítenek. Ezen intézmény azonban ez idő szerint még inkább csak a tervezés stádiumában van, s azért más, nevezetesen a dunántúli kultúregyesülettel lép a Fmke igazgatósága érintkezésbe, hogy ezt közösen megbeszéljék s életbe léptessék.

A millenium megünneplése iránt megtartott tanácskozásban s a Fmke közgyűlésén az egyesületet Crausz és Gyürky alelnökök képviselték.

Ezen kívül még más apróbb ügyek elintézése után elhatározta a választmány, hogy a közgyűlés Losoncon f. é. október hó 2. és 3. napján fog megtartatni.

Maga az ülés nagyon kedélyesen folyt le. Az alelnök örök pikáns jó kedvében volt. Az alelnök jelentésének előterjesztése után avval lepte meg a jelenvolt urakat: hogy hát nem gyújthatnánk-e rá? S ajánlata élénk viszhangra talált.

Mikor a kormány segélyéről volt szó, az alelnök azt mondta, hogy a kormány még további 2000 ftot ígért. „Hát a kormány nem mindig szokta ígérteit megtartani?” vágott vissza Pista gróf. Mire Crausz és Gyürky alelnökök hűledező erősitgették, hogy a további kormánysegély iránt a tárgyalás még folyamatban van, de biztos a remény, hogy a magas kormány a további segélyt is megadja.

Némi mozgást idézett elő Zmeskal Zoltán levele, a ki tudatja, hogy az egyesületből kilép azért, mert meggyőződött arról, hogy politizál, azért nem akar tagja maradni, s kéri magát az alapítványi tőke s a kamatok fizetése alól felmenteni. Néppárti, — kiáltott valaki hátul a közönségből. A választmány a kilépést tudomásul vette.

Érdekes volt az is, mikor a megyei választmányok lanyhaságáról volt szó. A levele illő válaszló, mondá a gróf, kérem azon választmányok neveit, melyek a központ felhívására nem is válaszoltak, — majd én magam sajátkezűleg írok nekik, meglátom, vajlon nem válaszolnak-e. Külömben — veté oda — ez sem szokott mindig eredményre vezetni.

Mindezekből látjuk, hogy az egyesület, bár szerényen, de elég jól működik. Távol áll még azonban attól, hogy teljesen megfeleljen azon kulturmissionnak, melyre teremtették. Valamikor talán elmondjuk majd, az intézmény szervezetében, vagy pedig az emberek fogatkozásában látjuk-e rejleni okát annak, hogy az egyesület intenzívebb működést kifejteni nem tud.

Papszentelés Mocsonokon.

Mult vasárnap, jul. 7-én Mocsonokon évek óta, vagy tán a plébánia templomban soha nem látott ünnepélyes egyházi ténykedésnek volt szemtanuja a hívők serege.

Bende Imre püspök ur ómlga, dr. Bobok József apátplébános ur kérelmére elhatározta, hogy a papszentelés utolsó mozzanatát, az áldozárságot Mocsonokon, a plébánia templomban fogja feladni az új levitáknak. A teljes asszisztencia a püspök urral már egy nappal előbb vonult ki Nyitráról s elhelyeztetett a négy felszentelendővel a püspök nyári palotájában, mely mint ismeretes, oly nagy, hogy a számos tagu társaság — 17-en voltak — csaknem elveszett a tágas kastélyban, dacára, hogy mindegyik külön szobát kapott.

Másnap reggel 9 órakor a tűzoltók sorfala között vonult be a főpásztor a ritka ténykedésre, mely alkalommal, mint érthető, zsúfolásig telt meg a virágokkal díszített templom. A püspök mélyen meg volt indulva, midőn leborult itt tartandó első funkciójára. Meghatva a pillanat fenségétől leereszkedett a zsámolyra és könnyezett. Epp úgy, mint midőn azon a helyen legutoljára láttuk: két évvel ezelőtt mocsonoki első bevonulása alkalmával.

A szertartás csaknem harmadfél óráig tartott, melyen négy ifju lón felavatva Krisztus katonájává: Rezan Antal a bécsi Pazmaneumból, Krasznayánszky János, Schmidt Géza és Tomanóczy Lajos, a nyitrai papnöveldekből. Kettőnek rokonai is jöttek messze vidékről.

Délben ömeltősága ebédet adott, melyen részt vettek: Venczell Ferenc nagyprépost, Jekelfalussy Lajos ny. államtitkár, dr. Bobok József apátplébános, Markovics János, Bohunka Géza püspöki ügyész, Kutvaszer István, gr. Baththyány Vilmos, dr. Franciscy Lajos, dr. Dudek János, dr. Bartossik Antal, dr. Travnik Lajos, Ludvig Gyula, mocsonoki slelkész, Belák József, dr. Tóth János, az udvari papság és a felszenteltek. A püspök ur lelkes beszédet intézett hozzájuk az ebédnél. Utána Jekelfalussy ur szinten latin nyelven fejezte ki jókívánatait a felszenteltek működésére. Dr. Bobok apát a megyés püspökre mondott klaszszikus tósztot. Végre Tomanóczy társai nevében mondott halás köszönetet a főpásztornak.

Estefelé az egész társaság visszatért Nyitrára, csupán a püspök ur maradt továbbra is nyaralójában.

A szép nap bizonyára kedves emlékekben marad a mocsonokiak, de mindenkéül föltt az új áldozárok előtt, kiket főpásztoruk már pályájuk kezdetén ily kiváló kegyben részesített. Adja Isten, hogy Jekelfalussy államtitkár szavai szerint: a divina gratia sokáig működjenek bennök a szorongatott egyház és a haza javára.

Ujdonságok.

Egyházi hírek. *Czibány Károly*, felsőporubai segédlelkész ochodnicai plébánosnak, *Kardoss Victor*, liethavai adminisztrátor segédlelkésznek és hitoktatónak Zsolnára; *Opatovszky József*, csernei slelkész liethavai adminisztrátornak, *Misik Károly* Nagy-Divináról F. Vesztenicre, *Lonszky Gyula* Bossácaról Hricsóra, *Patric János* Ochodnicáról Csernere, — az ujmisések közül pedig *Krasznayánszky János* Nagy-Divinára, *Rezan Antal* Bossácarra, *Schmidt Géza* Predmérre, *Tomanóczy Lajos* pedig Alsó-Motesicre neveztetett ki segédlelkésznek.

Kinevezés. *Adamovics Vilmos*, Nyitraváros szülötte, pénzügyminiszteri titkár, pénzügyigazgatónak és a budapesti közp. díj és illeték kiszabási hivatal főnökének s egyuttal királyi tanácsosnak; *Marek József*, vágujhelyi jár. állatorvos, állami állatorvossá lón kinevezve.

Eljegyzés. *Kúta Béla*, nyitrai pénzügyi tisztviselő, eljegyezte *Recska Mihály* nyitrai polgár bajor leányát, Irmát.

Esküvő. *Hervertth János* nyitrai takarékpénztári tisztviselő f. hó 13-án az apácák tem-

plomában hűséget esküdött aranyosi Aranyossy Irma k. a-nak. Az esketési szentartást a menyasszony bátyja Aranyossy József cs. és kir. tábori lelkész végezte.

Tóth Vilmos. A megyénk egyik kiváló s egykor nagy szerepet játszó alakja tűnik le a politikai élet színpadáról, vagy jobban mondva kulisszái mögöl; mert mióta megszünt miniszter lenni, legfőlebb csak mint szerény regisseur működött a politikai színpadon. Tóth Vilmos igazi self made man, ki fiatal korában kedves modora, megnyerő alakja s ha már színpadról beszélünk, hát említsük meg azt is, hogy ritka szépségű tenorhangja vonta magára a közfigyelmet. Enekelni ugyan csak politikai kompániákban énekel, *Deák Ferenc* s *Andrássy* beufentesei előtt; de egy vidéki ismeretlen fiskálisnak elég volt egyszer kitűnni a képviselők tömegéből s már is biztosította magának a mindenható *Deák* jóindulatát. Tóth Vilmosban meg voltak aztán a jó tulajdonságok, hogy ha már valakinek felkeltette figyelmét, akkor megmutatta, hogy érdemes is rá. — Politikai pályájában egy *nyakkendő* volt a döntő. Az ötvenes években tudvalevőleg tilos volt a magyar nemzeti szín használata; de Tóth Vilmos túljárt a k. k. Comissár eszén. Összeálltak hárman: Tóth Vilmos, *Baeskady Károly* s még egy másik, s egyik veres, másik fehér, harmadik zöld nyakraválót viselt s nagy grandezzaal lépkedtek végig Nyitraváros akkor még nem aszfaltolt utcáin. Tóth Vilmos, mint fiskális ember ugy okoskodott, hogy hiszen egyikök sem visel nemzeti színt, tehát nem büntethető. De valamint most a „magyar királyi tapentat”, ugy akkor a cs. k. ész akként okoskodott, hogy igaz ugyan, hogy egyikök sem viseli a tilos színt s így egyiköket sem lehet elzárni, de — mindahármat igen. Feljelentettek az öreg *Nándorynál*, ki a törvény szigorja szerint elzáratta s szigoruan őrizet alá helyezte ugyan, de csak azért, hogy ne kelljen másokkal megosztaniok a — pezsgőt. Mert hát ilyenek voltak néha azok a mártirok, ha t. i. enberséges volt a profosz. Tóth Vilmosnak a nemzeti szellem ébredése körül ilyen és más hasonló fellépése nagy népszerűséget szerzett. A jogot magán uton tanulta dr. *Koprivatol* (később *Csalányi*) *Gr. Károly* Lajos főispán öt Nyitramegye főjegyzőjévé nevezte ki. 1861-ben pedig már az országgyűlésben találjuk, s mint ilyen tette le az ügyvédi vizsgát. Később (1867) miniszteri osztálytanácsos, majd *Szlávy* helyébe államtitkár a belügyminiszteriumban s *Rajner* után a *Lónyay* kabinetben belügyminiszter másfél évig; mignem *Lónyay* bukásával ő is egyszerű képviselő lett. 1875-ben ő praeparálta a fűzőt a *Deák*-pártban s ezért elismerésül *Tisza Kálmán* nevezte ki a közös főszámszék elnökévé. *Mercanti* grófnak éppugy kellett mennie akkor, hogy *Tóthnak* helyet csináljon, mint most vonul vissza *Tóth Vilmos* dr. *Plener* előtt. Tóth Vilmos magas műveltségre tett szert és kitartó szorgalmával odavittte, hogy a vidéki fiskális minden zavar nélkül a legmagasabb körökben megfordulhatott. Tiszta-kezeségét általában dicsérik. Tóth Vilmos igen korán nősült, alig 20 éves korában, neje *Dezso* *Judith*, egykoron emőkei birtokos leánya volt.

Képviselői nyilt levél. *Gróf Esterházy Mihály*, a szépci kerület (Pozsony m.) nemzeti párti országgyűl. képviselője számolóló gyanánt nyilt levelet intézett választóitól, melyben erősen elítéli a kormányt, kivált a legutóbbi mágnáskinevezés és az *Agliardy*-ügy miatt. „Őseink — ugymond — életüket, vérüket áldozták a hazáért, ezért kaptak kitüntetések; mi pedig megélhetjük, hogy bizonyos összegért megvehető lesz a grófi vagy hercegi cím. Csakhogy az ilyen nemesség pénz ad, kormányra híven szavaz, de *veszély* esetén menti irháját, menekül, vagy éppen az erősebb pártjára áll.” Erre csakugyan újból elmondhatná *Berzsenyi*: Romlásnak indult hajdan erős magyar! A nunciust elleni okadatolatlanságot illetőleg pedig azt mondja, hogy az egyszerűen kudarcra végződött. Epp azért a politika ily elfajulása ellen a képviselő kitartó küzdelmet lát szükségesnek, hogy végre valahára az önző párturalom helyett, melyet *Bánffy* erőszakossága a végsőig kielest, nemzeti politika képezze közéletünk tartalmát.

Apáca-noviciátus Bars megyében. Az esztergomi főkáptalan, mint a „Bars” írja, a történelmi nevezetességű garam-szent-benedeki várat a budapesti Angol kisasszonyok szerzetének fogja adományozni. A szerzet itt a Garam völgy természeti szépségeiben páratlan pontján apáca-nevelő-intézetet szándékozik felállítani. Minthogy azonban a garam-szent-benedeki plébánosnak is a várban van jelenleg a lakása, a plébánia a vár-

hegy aljában fekvő ispáni lakba tetették át, a főkapitány uradalmi kezelője Kovács községbe helyezteték át s illetve a kovácsi ispánsággal egyesítették.

József főherceg a papságról. József főherceg júl. 4-én honvédségi szemleutjában Nagyváradon időzött. Mint Schlauch bíboros vendége, a nála tisztelgő román és görög kath. papságnak a többi között ezeket mondta: *A magyar klerus mindig a legerősebb támasza és oszlopa volt a koronás királynak és a magyar hazának; én is mint jó magyar, híven ragaszkodom ezen erős oszlophoz és támaszhoz.* Kívánom, hogy az Uristen legdusább áldása legyen üdvteljes munkálkodásukon mindig és mindenkoron.

A közigazgatási bizottság július 9-iki üléséből. Thuróczy főorvos jelentése:

Június hónapban a közegészségi szemleutjában Nagyváradon időzött. Mint Schlauch bíboros vendége, a nála tisztelgő román és görög kath. papságnak a többi között ezeket mondta: *A magyar klerus mindig a legerősebb támasza és oszlopa volt a koronás királynak és a magyar hazának; én is mint jó magyar, híven ragaszkodom ezen erős oszlophoz és támaszhoz.* Kívánom, hogy az Uristen legdusább áldása legyen üdvteljes munkálkodásukon mindig és mindenkoron.

Június hónapban a közegészségi állapot megyeszerte kedvező volt. 1000 lakosra 3-3 születés jutott. Szemeséskórházalobrá a számbokrétai járásban 260, a privígyeiben 1944 beteg volt. A gyermekhalandóság a haláleseteknek 61,6%-át tette ki. — A kir. ügyész jelentése: A Nyitra vármegye területén lévő 10 fogházban jún. hóban 137 férfi és 28 nő volt letartóztatva. A fogházak biztonság és felszerelés tekintetében az érsekújvári fogház kivételével a minimális követelményeknek megfelelők. — Libertiny kir. tanfelügyelő jelentése a folyó év első feléről: Azon tanítók száma, akik nem bírják a magyar nyelvet, 1879. óta 148-ról 32-re apadt le. A tanítás általános eredménye megyeszerte általában kielégítőnek tapasztaltatott. A lefolyt időszak alatt 184 iskolának 284 tantermét látogatta meg. A vármegyében fenáll 47 rendes kisdévodó, 5 állandó menedékház. Tankötelesek száma, mindennapi és ismétlő, 76196. A mindennapi tankötelesekből járt 50096, nem járt 954. Ismétlősökből járt 19275, nem járt iskolába 5871. Iskolák száma 535. Elemi: állami 33, felekezeti 409, magán 4. A tanítók száma 634, nem képesített 39. Törvénynek megfelelőleg felszerelve 528 iskola. A vármegye különböző pontjain, kiváltképpen a morvahatárszéli vidékeken folyamatban vannak az engedélyezett állami iskolák építkezései, melyek a jövő tanévre befejezve lesznek. — A pénzügyigazgató jelentése: A felévre egyenes adó: a múlt évi hátralékkal előirányozva 1,432,356 frt 97 $\frac{1}{2}$ kr, befizettetett 625,165 frt 84 kr. Az összbefizetés a múlt évihez képest 15007 frt 83 $\frac{1}{2}$ krral kedvezőtlenebb. Hadmentességi adó 46614 frt 45 $\frac{1}{2}$ kr. Befizettetett 43106 frt 74 $\frac{1}{2}$ kr. Az összeredmény a múlt évihez 237 frt 97 krral kedvezőtlenebb. Közvetlen adók és jövedékek címén június hónapban befolyt 232,502 frt 81 kr. Múlt évihez képest 55290 frt 91 $\frac{1}{2}$ krral kedvezőtlenebb. Adófizetési halasztás június hónapban az igazgatóság részéről nem engedélyeztetett. — Árvásszéki elnök jelentése: Ügyforgalom, júniusban befolyt 2152 beadvány, a május hónap elintézetlenül maradt 1122 (!) beadvánnyal összesen 3274 ügy volt elintézendő, jún. 30-án elintézetlenül maradt 917 darab. Az árvásszék hatósága alatt június hónapban 21365 gyámolt és 471 gondnokolt volt nyilván tartva. A gyámpénztár vagyonállása 986,594 frt 3 kr. Magánfeleknél elhelyezett tőkepénzek után a kamathátralék jún. 30-án 12367 frt 36 kr (!). A járási közgyámok részére eljárás utasítás készítettik.

Birtokcsere. A vallás-alap tulajdonát képező podluzsányi birtokot gr. Apponyi Lajos vette meg, mint tudósítónk írja 60,000 frtért. Ezen birtokváltozás következtében Apponyi és Kovarc között az összes terület most Apponyi Lajos gr. tulajdona, miután a jelentékeny Wels-féle hagyatékot már a múlt évben megvásárolta. Örvendünk, midőn magyar főúri családaink ilyen gyarapodását van alkalmunk konstatálni.

Adományozás a millennáris kiállításra. A verbói és privígyei takarékpénztárak 10-10 frtot adományoztak a nyitrai megyei gazdasági egyesület millennáris kiállítási céljaira. Figadják a nemes adakozók a vármegyei mezőgazdaság támogatásáért ez uton is a gazdasági egyesület halás köszönetét.

Hogy történik a választók reklamációja. Folyó hó 11-én a községhez irodahelyiségében — írja moesonoki levelezőnk — megjelentem a választók névjegyzékének — amely megjegyzendő, a szokásos módon közhírre téve nem lett, a felhívás pedig az iroda asztalán bevett — megtekintése céljából. S ugyanakkor a törvény-tisztelő Cseh József moesonoki jegyzőt fölkeríttem, állítaná ki számomra Ringwald Henrik — törvényellenesen fölvevett és szavazatot nyert bérlőnek egyenes adó főkönyvi kivonatát felszólamlás céljából. Először oda utasított, hogy „csinálják magamnak jegyzetet az adófőkönyvből, „ő nem állít ki semmit“; midőn pedig az 1874. évi XXXIII. t.-c. 115. §-a értelmében annak „bélyegmentes és díj nélküli“ való köteles kiszolgáltatására figyelmeztettem, azt mondta — Győry Kálmán s. jegyző és Rábek István királyi-bíró jelenlétében — hogy „fizessék neki 50 krt ezen kivonattért, mert ő senkinek sem köteles ingyen dolgozni és szolgáltatni tenni.“ — Ilyen eljárás mellett nem lehet holdgolgálni; így állunk törvény biztosította jogainkkal, különösen Moesonokon, a hol a jegyző ily vakmerően semmibe sem veszi, nem respectálja a törvényt, — s nincs jogorvoslás!

Óvoda Farkasdon. E tárgyra vonatkozólag a következő sorokat vettük: T. Szerkesztő Ur! „Nyitrai Megyei Szemle“ 30-dik számában „Óvóhely Farkasdon“ cím alatt megjelent közleményre nézve félremagyarázások kikerülése végett kijelentem, hogy nem a plebános ébersége, melyre szükség nem volt, hanem özv. Nagy-Károlyi gróf Károlyi Alajosné, született Erdődy Franciska grófnő alapító levele biztosította „az intézet“ kath. jellegét. — Es kérem t. Szerkesztő urat, kegyeskedjék ezen nyilatkozatomat az ügy érdekében beeset lapja legközelebbi számában közölni is. — Kelt Farkasdon, 1895. júl. 6. Teljes tisztelettel Köves Kálmán, plebános.

A Fmke nyitrai vármegyei választmányának t. tagjai felkéretnek, hogy a gyűjtő-perselyek tartalmát folyó hó végeig a nyitrai megyei választmány elnökségére címelve beküldeni, és az esetre, ha a persely üres lenne, erről szintén tájékoztatást végett a választmányt értesíteni sziveskedjenek. Az 1894. évi gyűjtések a következők: Bory Lajos Tornóc 1 frt 60 kr, Karsay Lajos Úrmény 2 frt 26 kr, Vágsellyei jegyzőtől 3 frt, Winkler Gyula Galgóc 70 kr, Nyitrai. gyámpénztár 17 frt 61 kr, Csippek János N.-Tapolcsány 6 frt 35 kr, Jeszenszky Géza Miava 18 frt 88 kr, Turcsányi Ödön 12 frt 20 kr, Zsámbokrétai j. jegyzők 8 forint 70 kr, Nyitra v. pénztár 2 forint 27 kr, Nyitrai zenekedvelő egyesület 1 frt 55 kr, Lakner Ferenc 59 kr, Ottó Árpád számvevő 70 kr, Nyitrai takarékpénztár 3 frt 17 kr, Rencz Lászlóné 1 frt 35 kr, Korona-vendéglő 2 frt 34 kr, dr. Kostenszky Géza 3 frt, Zahoránszky János Vágsellye 4 frt 25 kr, Tóth Lajos Galgóc 7 frt 50 kr, Zsámbokrétai takarékpénztár 16 frt, Blaskovics Pál Szilád 93 kr, Latkóczy Irén Nyitra 1 frt 67 kr, Szulyovszky Dezsőné Nyitra 2 frt 20 kr, Sztankovics Ferenc Tótmegegy 5 forint, Farkasdi jegyzőség 80 kr, Kaszinó Vágsellye 6 frt, dr. Pápanek Holies 1 frt 35 kr, baró Steiger Albertné 5 frt, Bajmóci körjegyző 2 frt 38 kr, Privígyei főszolgabíró 2 frt 15 kr, Szokókanék István Bajmóc 4 frt, Bajmóci „Karika“ 82 kr, Soóky Ödön Privígye 4 frt 55 kr, Holiesi főbírótól 11 frt 70 kr, Pongrácz Kálmán Nyitra 2 frt 35 kr, Kutvaszer István Nyitra 56 kr, Markovics János Nyitra 3 forint, Rudnói körjegyző 3 frt 18 kr, Nyitrai hitelbank 16 frt 77 kr, Nyitrai j. körjegyzők 7 frt 83 kr, Tornóci főbíró 4 frt 16 kr, Németh-Prónai jegyző 59 kr, Nováki jegyző 1 frt, Gajdéli jegyző 3 frt 36 kr, Valaszkabeiai jegyző 8 frt 16 kr. Összesen 213 frt 53 kr. Ezen adakozások a folyó hó 3-án tartott közgyűlésnek bejelentetvén, mely alkalommal az egyes gyűjtők buzgó működésükért meleg elismerésben részesültek.

Felhívás. A Fmke nyitrai vármegyei választmányának kiadásai évről-évre nagyobb mérvben igénylik az egyesület jövedelmeinek pontos befolyását. Egyesületünknek jelenleg létező 1600 rendes tagja ezekre rugó tagsági díjjal van hátralékban; pedig évi szükségletünk meghaladja a 14000 frtot és így minden krajcár előirányozott jövedelemre szükségünk van. Sok irányú tevékenységünket azonban nem leszünk képesek fejleszteni, ha nem sikerül követeléseinket az eddigienél kedvezőbb arányban behajtani, kényszerítve vagyunk tehát az összes követeléseinket érvényesíteni, miért is az egyesületi ügyész, a tagdíj hátralékok behajtására a választmányi ülésekből utasítva lett. Az elnökség.

Posta és távirda segédtsztek kiképzésére folyó év augusztus hó 1-től kezdve hat hónapra terjedő gyakorlati tanfolyam fog tartatni a pozsonyi posta és távirda igazgatóság kerületében: Érsekújvárott és Trencsénben. A tanfolyamra hallgatók felvételnek: 1. első sorban az 1873. évi II. t.-c. 5. §-a értelmében kisebb hivatalnokai alkalmazásra igazolvánnyal bíró igényjogosult katonai altisztek; 2. a postamesteri vagy kiadói minőségben szolgált oly férfiak, kik a gimnázium, reál vagy polgári iskola IV. osztályát, vagy ezzel egyenrangú más iskolák megfelelő osztályait végezték; 3. Ugyanezen iskolai előképzettséggel bíró más férfi jelentkezők. A kik ezen tanfolyamba belépni óhajtanak, saját kezűleg írt és születési, orvosi, erkölcsi és iskolai bizonyítványokkal kellően felszerelt kérvényüket *folyó évi július hó 20-ig* és pedig a már közszolgálatban állók rendes előjárásuk útján, a többiek pedig az illető szolgabíró vagy polgármester közvetítésével az említett posta és távirda igazgatóságához nyújtassák be.

Látogatott fürdő. Trencsén-Teplie hévívizét júl. hó 6-áig 2548 vendég kereste fel; 466-tal több, mint a múlt év hason időpontjáig, ami eléggé tanuszkodik a fürdő emelkedéséről; no meg arról, hogy az embereknek az idén sokkal több a pénzük, nagy a közsvényök.

Gabonaárak f. hó 5-én a nyitrai piacon. metermázsánkat: Arpa 5-50—5-80 frt, buza 6-20 frt, rozs 5-20 frt.

Közgazdaság.

Gépbemutató Alsó-Jattón. A nyitrai megyei gazdasági egyesület által Alsó-Jattón gróf Eszterházy Mihály birtokán a f. július hó 11-én rendezett gépbemutató kedvező időben Nyitra, Pozsony, Bars és Trencsénmegye gazdáinak élénk részvétele mellett tartott meg. A földművelésügyi m. kir. miniszterium megbízásából Grassely Miklós zsita-ujfalusi földművelésügyi igazgató, az O. M. G. E. képviselője pedig Rubinek Gyula ügyvezető titkár volt jelen. Barsvármegye gazdasági egyesületét Zongor János elnök képviselte. A pozsony megyei g. e. részéről gróf Eszterházy Károly, Lederer Ignác, Rovara Frigyes s még számosan voltak jelen. A nyitrai megyei gazdasági egyesületet Dierer Henrik titkár, Beer Vilmos igazgató, Klapetek Ferenc főintéző s még számos kitűnő gazda képviselte. A bemutatott gépek kevés kivétellel olyanoknak bizonyultak, melyeknek a gazda igen jó hasznukat veheti. Kühne Ede mosoni gépgyáros által bemutatott D. M. Osborne „Columbia“ kévekező aratógép a dőlts és összekuszált buzában is elég jó munkát végzett. Az álló buzában kifogástalanul működött. Eddigelő egyik aratógép sem köt ilyen nagy kéveket, mint ez. Tarlója igen alacsony és tiszta. A gépet két erős ló húzta. A „Columbia“ marokrakó aratógép kifogástalanul működött, nem nehéz, a szálakat jól marokba szedi, tarlója teljesen tiszta s a dőlts és kuszált buzát is jól levágta. A legjobb benyomást tette a gazdákra a Propper Samu által bemutatott The Deering „Ideal“ marokrakó aratógép is, mely bármely gazdának a leghasznosabb eszköze lehet, mert az igényeket minden irányban kielégíti. Feltűnést keltett a Kühne Ede által bemutatott D. M. Osborne-féle vasgereblye önműködő lerakóval, mely kitűnő munkát végez és könnyen kezelhető. Kühne Ede többi gereblyéi, u. m. a saját gyártmányu „Hollingwort“, „Heureka“ és „Kedvenc“ gereblyék a magyar gazdának már régi jó ismerősei. A Sack-ekékről egyebet mondani nem lehet, mint hogy azoknál jobb eszközeink nincsenek. Az egyes, kettes és hármas ekék egyaránt kitűnő munkát végeznek. Kvasz Mihály (Budapest, Zoltán-u. 10.) javított furó-ekéje két évi próbák következtében ismét haladt a tökéletesülés felé. A sajátos szerkezetben jó eszme nyer megtestesülést s fel-találója lankadatlan kitarással működik azon, hogy az eke minden talajban használható legyen. Černovsky és társa böhm-brodi gépgyáros, kinek lókapái az egyesület által 1893-ban rendezett pusztalehenyi gépbemutató óta országsszerte nagy kedveltségnek örvendenek, egy új szerkezetű extirpatort mutatott be. Ámbar az extirpatort teljes kipróbálására ezen időszakban alkalmas talaj nem igen van, mégis az ezen géppel megejtett próba azon reményre jögsit, hogy ez szintén nagyobb elterjedést fog nyerni. A gép egy őszszel lelszántott, de a folyton rajta levő eső miatt még be nem vetett s nagyon összeálló megkérgesedett földön is jó munkát végzett, miből bátran követ-

keztethetjük, hogy megfelelő földben kielégítőleg működik. A gép rájárási háromszögletes, kapái szivalakuk s mindkét oldalán esések. A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete általános feltűnést keltett a bemutatott hordozható mezei vasúttal és a Csonka-Bánki-féle petroleum-motorral felszerelt takarmánykamra berendezéssel. Ezen magyar találmány petroleum-motor oly kitűnő gép, hogy rövid idő alatt minden gazdaságban található lesz. Rovara Frigyes igazgató az uradalom részére hárommat rendelt meg. A szállítható mezei vasútból 14 kilométer van megrendelve az uradalom alsó-játtói és cseklési gazdasági részére. Bacher Rudolf raudnői gépgyáros ekéi (Szűcs Zsigmond Budapest) melyek szintén bemutatva lettek, az utóbbi időben nagyon előnyös változások mentek keresztül. Jó anyagból erősen vannak szerkesztve s előnyös árak mellett árusítottak. Bemutatott Bacher Rudolf egy, a közönséges ekegerendélyre erősíthető repakiemelő kést is, mely hasznos találmánynak látszik. Hogy a gyakorlatban miként válik be, azt az ősz folyamán eszközölködő próba fogja megmutatni. Forscht & Böhm pilseni gépgyáros célszerű és már sok helyütt alkalmazott kezi kerti kultivátorokat mutatott be. A bemutatott gépeket a zsitva-ujfalusi földműves iskola 20 növendéke is megtekintette, kiknek Grassely Miklós igazgató és Berger tanár magyarázták meg a gépek szerkezetét és használati módját. A gépbemutató után mintegy kétszázan a zöld galyakkal étkezéshelyiséggé átalakított kocsiszímben ebédre gyűltek össze, hol természetesen a tósztok sem maradtak el.

Vasúti kedvezmény a tenyészállatszállításoknál. A földművelésügyi m. kir. minisztérium 22236/IV. 2. 95. számú leiratában közölte a nyitramegyei gazdasági egyesülettel, miszerint a tenyészállatvásárok emelése s a megfelelő tenyészanyag lehető beszerzése céljából, egyetértőleg a kereskedelmi miniszterrel, elhatározta, hogy a köztenyészeti érdekekben rendezendő kiállításokra, díjazásokra, vagy díjazással egybekapcsolt tenyészállatvásárokat szállítandó, továbbá az állam támogatásával, vagy ennek közvetítésével külföldről importálandó tenyészállatok kísérői részére a III-ik osztályú vasúti jegyet teljesen díjmentesen fogja adományozni, illetve oly igazolványokat fog az állatok kedvezményes vasúti szállíthatására vegett engedélyezni, mely igazolványok egyszerűen a kísérőknek díjmentes utazására is jogosítanak. A ki ezen igazolványokat igénybe venni akarja, jelentkezzen a nyitramegyei gazdasági egyesület titkári hivatalánál. Mindenkor megjelölendő az egyes szállítmányok tárgyát képező állatok faja (szarvasmarha, sertés, juh) neme, száma, ugyancsak a feladó és címzett, valamint a feladó és leadó állomás.

Árpavásár Nyitrán. A szept. 2-iki nyitrai árpavásár sikere máris biztosítva van, a mennyiben nagy kereskedő cégek jelentették be részvételüket. A termelőktől függ, hogy itt elegendő megvásárolható anyagot találjanak.

Műtrágya: A „Hungária” műtrágya, kén-sav és vegyi-ipar részvénytársaság Budapest. Az őszi üzlet változatlan alacsony árak mellett is megtartotta énlenségét. A kötések részbeni lebonyolítása már a lefolyt héten megkezdődött. Erdéklődés és kereset főleg prima-szuperfoszfát, ammoniak-szuperfoszfát és thomas-salak iránt mutatkozik, miglen nyers csontliszt továbbra is elhanyagolt. Csontliszt-szuperfoszfát alig keresik gazdáink és nagyon helyesen a minőségileg ép oly jó, de olcsóbb prima-szuperfoszfátot veszik. Chilisalétromot e cikk természeténél fogva őszi szállításra nem keresik; tavaszi szállításra ellenben nagyobb tételekre történtek kötések. Gazdáink igyekeznek a mai olcsó árakat kihasználni a mit nagyon jogosultnak tartunk, mert a jelenlegi magas szállítási díjtételek Chiléből a salétrom-árakban előrelátható befolyással lesznek. Jegyzé-ink a következők: kettős szuperfoszfát 20—22% = 6.00—6.50 frt, Prima-szuperfoszfát 16—18% = 4.60—5.00 frt, eredeti Hoyer-mann-féle Thomas-salak 18—20% = 3.60—3.85 frt, valódi ind párolt csontliszt 4—1/2 3—5% = 6.00—6.30 frt. Káli-trágya 20—25% = 2.80—3.05 forint. Ammoniak-szuperfoszfát 10—12%, 3—5% = 5.50—7.10 frt. Kén-sav-káli 90—95% = 12.25—13.— frt. — Chilisalétrom azonnali szállításra = 12.00—12.25 forint, ugyanaz 1896-évi tavaszi szállításra 11.80—12.10 frt. 100 kgonként zsákkal együtt elegysúly gyanánt az egyes állomások távolsága szerint. — Vasgálic Ia = 3.—3.20 frt. Ugyanaz IIa = 2.75—3.— frt. Rézgálic = 24.20—25 frt, netto 100 kgonként 50 kgos hor-dókban ab Budapest.

Irodalom.

A trencsényi kir. kath. főgimnázium története.

A kultuszminiszter rendelete folytán az összes gimnáziumok az ezredéves kiállításra készítik monográfiáikat, hogy nemzeti kultúránk ezen első rangú tényezői a saját életükből merített történeti adataikkal világosítsák meg azt a menetet, melyen a magyar nemzet a fejlődés fokain lépésről-lépésre haladt a viszontagságos multon át. E célból írta meg Vlahovics Emil tanár a trencsényi főgimn. történetet, mely 160 lapnyi terjedelemmel a jelen évi értesítőben jelent meg.

Bizonyság jól eső örömmel vettük azt kezünkbe, mint előjelt azon irodalmi termékeknek itt a felvidéken, melyek a millenáris kiállításra készülnek, s a nemzeti művelődés munkájában a mi vidékünk részvételét v. nnak hivatva feltűntetni. Gazdag egy mult áll a hátunk mögött, minden darab rög történeti eseményektől van itt megszentelve, kivált a 16-ik század óta vallási és nemzeti bajok, az oligarchák és trónkövetelők harcai oly mértékben folytak itt le, mint kevés vidéken a hazánknak. Trencsénmegye egyik színtere volt ezen zajos eseményeknek s ha annyi mozgalom s sokszor elkeseredett vallási harc mellett a nemzeti kultúrának az ország többi részeivel nehezen bár, de mégis lépést tarthatott, abban legnagyobb része volt mások mellett az 1650 óta, tehát 245 észteendő fennálló trencsényi gimnáziumnak, melyből a mai napig 44696 növendék került ki.

A legnehezebb időkben alapította azt meg Lippai György primás a nemzeti kultúra művelése s az ősi vallás védelmére, akkor midőn a hatalmas főurak, különösen Thurzók buzgalkodása folytán az új hit, a protestantizmus, csaknem az egész felvidéket elfoglalta. Lippai a gimnáziumot a jezsuitákra bízta s ezek vezetése alatt állott egész 1773-ig. Vlahovics az alapítás történetével egész korrajzot ír ama válságos időről, ami oly szomorúan tanulságos a hitszakadás korszakára. Valóságos testvér-gyűlölet között kellett emelni a tudomány ezen hajlékát.

A nagyobb részt protestánsokból álló városi tanács mindenképpen igyekezett a jezsuiták leteljedését megakadályozni Trencsénben. Midőn Serényi Pál 1647-ben őket házába fogadta, el akarták tiltani attól, hogy ők az a következő jellemező sorokkal utasította vissza a jogába való avatkozást: „Ha kegyelmeteknek szabad exulantokat be fogadni berben maga házaiban, és ugyan ott exerciálni Vallások szerint, nekem is szabad exerciáltatnom az én hajlékomban hitemen való exercitiumokat. Zsidót is eleget látok Trencsén városában, s azt elszenvedheti kegyelmetek s az keresztény embereket, az kik vármegyében edulván az ifjakat jó erkölcsben s tudományba, nem akarja szenvedni, mi az oka nem tudhatom.”

A nehézségek leküzdése után hozzáfogtak az atyák a tanítás munkájához s a Ratio Studiorum értelmében, melyet ma már nem képesek az emberek — a szerző sem — eléggé méltatni, de hogy mi az, látjuk a híres kalocsai gimnáziumon — tovább folytatták, a felvidékeknek derék hazafiakat nevelve.

A szerző fáradságos munkával vázolja az iskola kül és beltörténetét s bőven ismerteti a mult változatos tanrendszereit, melyek különösen a jelen században nem képesek a jellemképzésre annyira hatni, mint az elmúlt század nevelési rendszere.

E füzetben meglevően elötrünk az egész mult, belefoglalva az általános hazai eseményekbe; megismerjük a gimnáziumot nemesi konviktusával, Maria-társulatával; a tanulók bámulatra gerjesztő vallási és önmegtartózkodási gyakorlataival, melyek mutatják, hogy azok az erőslelkű emberek, jellemzilárd férfiak hogyan nevelkedtek a multban s hogy a mai streber, könnyűvérű nemzedéknek mi je hiányzik.

1773 után a piaristák vették át az intézetet s vezetik a mai napig. Ma ezen gimnáziumnak legjellemzőbb vonása, mint a megyének, melyben fekszik, az, hogy 172 katolikus mellett 176 izraelita látogatta Lippai intézetét a lefolyt tanévben.

Vlahovics komoly és becses munkát végzett e történet megírásával s mindenesetre óhajtható, hogy a felvidék minden gimnáziuma vegyen részt ilyen, a nagy közönség használatára alkalmas iskolatörténeti monográfiával az ezredéves kiállításnál. Semmi sem tanulságosabb ennél. A nemzet mult s különösen a kulturális intézmények multjának megismerése nemcsak arra tanít meg, hogy országokat fegyverrel hódítani lehet, de fen-

tartani csak tudománytal és műveltséggel s mondjuk a mult tanulságai alapján: vallásos alapon álló műveltséggel; de egyuttal arra is megtanít, hogy a multban sok üdvös intézkedés volt az iskolákban az első sorba helyezendő nevelés tekintetében, aminek elhagyása vagy kiküszöbölése ma már egyenesen kárára vált a nemzeti karakter, a férfias jellem szilárdságának.

A mult tanulságai igen becsesek s nem volt minden rossz, amit a régiek tettek és gondoltak. Ezt beszéli nekünk eme iskolának története, a mult sárgult folian-sáiból kibetűzve, mely azon iskolával együtt a kath. egyház áldásos működésének érdemeit is hirdeti, azt t. i. hogy miként terjesztette a művelő lét s a kultúra alapján miként igyekezett biztosítani a nemzet jövőjét Magyarországon.

CSARNOK.

Valami az ujságokról.

(=) Nem a hatodik nagyhatalom, a sajtó szerepéről, jó és rossz hatásáról van szó. Rög megvitatták ezt mások. Csak az ujságolvasás köréből legyen itt néhány körülmény papírosra vetve.

Tagadhatatlan, hogy az ujságok vannak általában, sőt egyedül elterjedve. A könyvek használata mindinkább hátrább szorul. A világ zajába belemerült ember nem ér rá könyvet olvasni. A napi gondok lekötik; a megelhetés igénybe veszi minden idejét. Egyedüli szellemi táplálékát az ujságok képezik.

Tudja ezt a napi sajtó. Ép azért felölel mindent, mi az embert érdekelheti, vagy a mire szüksége lehet: Politika, hír, tudomány, művészet, ipar, kereskedelem, mind egymás mellett szoronganak. Mindenbe igyekeznek bevezetni mindenkit. Általános tájékoztatást ad mindenből. Könnyedebb részleteket az egészről csak neha ránt elő; de többet nem is. S az olvasók kapnak ennek révén általános simaságot, univerzális műveltséget, tájékoztatást mindenben, csak hogy szilárdabb alap és képzettség nélkül. Vagy más szóval felületesek lesznek, s az általános tájékozás kéaytelen a részletes kiképzés, alapos tájékozottság hiányát pótolni.

S ez vezet a másodikhoz. A napisajtó előfizetői amint nem érnek rá olvasni, úgy hozzát szoktak már az olvasottak felett nem gondolkodni. E kényelem vagy rá nem éres okozza aztán, hogy az emberek minden szeptikus szellemük dacára kritika nélkül fogadják el azt, amit a sajtóban, illetőleg megszokott ujságukban végig olvastak. Készek vakon követni a cikkező véleményét.

Ha megvitakozásra kerül a dolog, úgy idézik, mint valami megdönthetetlen tekintélyt.

Csak ha figyelmeztetve lesznek: tessék csak összefüggésbe hozni a tényeket, s kissé utána gondolkodni: csak akkor jönnek rá, hogy ők is képesek maguknak véleményt alkotni, s nem kénytelenek a vezér-, vagy politikai, vagy bármilyen cikkező álláspontját feltétlenül elfogadni.

Hanem hát úgy vagyunk, hogy az emberek szeretik a kényelmet a gondolkodásban is. Szívesen veszik tehát, ha a napisajtó munkása gondolkodik helyettük. Nem akarom ezzel a zsurnaliztika munkálkodását feleslegesnek mondani, vagy kiesinyíteni. Erre mindenesetre szükség van. A széles látókörű zsurnalistát meghallgatni az olvasó kötelessége. Csak azt akarom kihozni, hogy az emberek a nemgondolkodás révén benn vannak sokszor a pártpolitikában a nélkül, hogy ennek tudatában lennének. Nem keresik a tárgyilagosságot, mert a napisajtó hozzá szoktatta a nemgondolkodáshoz.

Harmadik tény az, hogy a politika, vagy inkább a politizálás ragadós. Az ember természetben van, hogy magát egy véleményhez megkösse, azt terjessze és védelmezze. S ez ellen nem is lehet senkinek kifogása, ha a műveltség határain belül, és maga vagy mások hátránya nélkül történik.

Ámde éppen itt van ismét az ugrópont. Az ujságolvasás éppen a félművelt embereknek megnyitja az utat, s fájul néha valóságos szenvedély. Innen találunk eszmadiá-politikusokat (nem kell őket csupán az országházban keresni!), kik mesterségre nézve eszmadiák, s foglalkozásra nézve lábszj és dikics nélkül dolgozó politikusok. A politika által elvonva a tőkétől naphosszat is képesek vitakozni „a kék szőlő”-ben Bismarck esetleges reaktiválásának hatásáról, vagy az új, orosz cár belügyi politikájának irányáról. Ezeket is a sajtó sodorta bele, hogy a politika vonja el őket kenyerüktől.

S most már felvethetem azt a kérdést, melylyel tulajdonképp kezdenem kellett volna:

Hasznos és célszerű-e nekünk a nép között ujságot terjeszteni? a népet a politizálásához hozzá szoktatni? Van egy-két, a néppártot támogató kisebb ujság, melyet a nép szívesen, lehet mondani mohósággal olvas. Nem lesz-e ennek káros hatása?

Annyi hatása mindenesetre lesz, hogy a népet gondolkozásában kissé önállósítja, amennyiben az utángondolkodásra alkalmat és módot nyújt. Másrészt felvilágosító tanácsot segíti ügyes-bajos dolgaiban, és óvja őt, nehogy a túlságos élelmeség gyengéit kihasználja. Káros hatása azonban nem lesz a jó irányú ujságnak, mert a mi népünk csak annyit képes elolvasni, amennyit megemészt. Többre sem ideje, sem erkezőse. Csak hogy aztán csakis oly ujságot a kezébe, mely nem mérges és mérgező! Külömben is, ha mi nem adunk a kezébe jó ujságot olcsó pénzért, ad az ellentábor rosszat és ingyen.

Törvényszéki csarnok.

Pozsonyi kir. ítélő tábla által elintézt perék jegyzéke. Balogh Antalnak, Szögyenyi István elleni birtokperben, — az I-ső bír. ít. hbb.

A nyitrai kir. törvényszék által 1895. évi július hó 9-én elintézt perék jegyzéke. Mátyásko György és társainak, idb. Csanyus János és társa ellen ingatlanlás birtoka iránt, — felperesek keresetének helyadva. — Kopesányi szül. Werner Franciskának, Rodr Nándor ellen örökösödési perben. — felperes keresetének helyadva. — Balázs Józsefnek, Streihammer Antal ellen 615 ft iránti perben. — felperes keresetnek helyadva. — Tóth Károly és társai felpereseknek, Anda Lidia férj. König Timótné ellen örökösödési perben, — felperesek keresetükkel elutasítva és az I-ső rendű alperes öröklési joga megítélve.

Gróf ESZTERHÁZY GÉZA-féle COGNAC-GYÁR

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

EGYEDÜLI

FŐRAKTÁRA

PROHÁSZKA GUSZTÁV

FÜSZERKERESKEDŐNÉL NYITRÁN KOSSUTH-TÉR.

Az 1896-iki ezredéves országos kiállítási igazgatóság pártfogása alatt* lévő

„MENTOR“ Ellátási-Vállalat

BUDAPEST, Kerepesi-ut 22. szám

az ezredéves országos kiállítást látogatók számára kibocsájt 42 frt értékben 1 frt heti, vagy 4 frt 20 kr havi befizetés mellett

* E pártfogást
DÁNIEL ERNŐ
magy. kir. keresk. min.
ur ó nagymélt. 4512 95
leiratában biztosította

Elszállásolás: saját új szállóhelyeinken. Étkezés a főváros és a kiállítás előkelőbb éttermeiben.

„Ellátási könyvecskéket“

melyek a kiállítás egész tartama alatt 7 napra szóló

szoba-, étkezés-, közlekedés-, kiállítás- és szórakoztatási-szelvényeket,

1 kiállítási tombolajegyet, végül egy 2000 koronás baleset biztosítási bárcát tartalmaznak.

Egy ilyen könyvecskét, (2 személy is használhat, 4-4 napra, ha 6 frt 50 krral pótolva lesz). — Előfizetéseket csakis korlátolt számban (az első részlet beküldése mellett) már most elfogadnak, valamint bővebb felvilágosítással szolgálnak:

A Budapest-Erzsébetvárosi Bank — A „Mentor“ Ellátási-Vállalat.

Dr. Morzsányi Károly,
országgy. képv. mint t. elnök.

Ehrlich G. Gusztáv,
főv. biz. tag. gyáros mint elnök.

Rozsa Lajos,
igazgató.

Hegedűs Dániel,
titkár.

Takács Zsigmond,
az Első magy. áll. bizt. társ. közp. felügy.

Stadler Károly,
főv. biz. tag. ház- és szálloda-tulajd.

2-4.

Prospektust kívánatra ingyen és bérmentve.

2-szeres és 3-szoros termékek

csakis mesterségesen szárított

mütrágyával

érhetőek el.

Hungária mütrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság Budapest.

Herényi Gotthard Sándor és Rovara Frigyes művét érdeklődőknek ingyen és bérmentve küldjük meg.